

УДК 316.644-055.52:37.091.39(497.11)

37.064-055.52(497.11)

Оригинални научни рад

Примљен 8/10/2024

Прихваћен 1/12/2024

doi:10.5937/metpra27-54006

Андријана Ж. Милетић¹

Универзитет у Крагујевцу, Факултет педагошких наука,
Катедра за дидактичко-методичке науке, Јагодина (Србија)

Недељко М. Милановић²

Универзитет у Крагујевцу, Факултет педагошких наука,
Катедра за друштвено-хуманистичке науке, Јагодина (Србија)

МИШЉЕЊА И УТИСЦИ РОДИТЕЉА О УЧЕШЋУ У РЕАЛИЗОВАНОЈ РАДИОНИЦИ ИГРОМ КРОЗ НАУКУ

Сажетак: Фокус рада усмерен је ка мишљењу и утисцима родитеља о учешћу у реализованој радионици *Игром кроз науку*. Студенти Факултета педагошких наука у Јагодина, будући васпитачи и учитељи, организовали су и реализовали радионицу засновану на експериментима и огледима, која је деци омогућила учење кроз игру и истраживање о различитим својствима материјала и кретању, а родитељима да активно учествују. У истраживању је учествовало 18 родитеља чији су утисци били позитивни. Деца су исказала одушевљење јер су уживала у различитим активностима у оквиру радионице. Спроведена радионица је један од примера добре праксе кроз сарадњу родитеља, деце и будућих васпитача и учитеља чији би пример могли да следе и други практичари, промовишући продуктивно провођење слободног времена.

Кључне речи: радионица, кооперативност, организација слободног времена

1 andrijana.jakovljevic@yahoo.com, <https://orcid.org/0000-0002-9662-0620>, рођена 1986.

2 nedeljko996@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4563-3544>, рођен 1996.

УВОД

Слободно време „игра посебну улогу у животу детета и одређује физички, емоционални и друштвени развој“ (Mendelová & Gužíková, 2023, str. 33). Садржаји и активности слободног времена у оквиру породичне средине јесу актуелна тема у научноистраживачком пољу, на шта указују многи аутори (Zeijl et al., 2000; Berc & Blazeka Kokoric, 2012; Lehto et al., 2012; Untaru et al., 2014; Thoidis et al., 2022; Mendelová & Gužíková, 2023; Smaјović, 2023), бавећи се актуелним питањима и приступима у оквиру ове широке теме. „Родитеље можемо метафорички представити као лидере који одгајају успјешне и добре људе; лидере који су спремни препознати и подржати таленте своје дјеце те их водити не само мотивацијским ријечима већ и својим примјером. Бити лидер не значи контролирати већ усмјеравати дијете да једног дана буде најпотпунија и најбоља верзија себе“ (Jeličić, 2022, str. 4). Да би деца развила позитивну и најбољу верзију себе, неопходно је да родитељи буду посвећени и да се ангажују у активностима које сачињавају слободно време деце. На пример, резултати истраживања показују да ученици који су у њему учествовали веома позитивно оцењују породично слободно време указујући на то да је оно важно за лични развој (Smaјović, 2023). Аутори истичу да је један од комплексних задатака заинтересовати предадолесценте да заједно са родитељима креирају и проводе слободно време (Biedron, 2012). Свакако, деци су на располагању разне активности што изискује освешћивање родитеља о могућностима креирања и организовања слободног времена деце (Petrović & Dimitrijević, 2020).

Један од примера добре праксе, који је обухватио активно учешће родитеља и деце, јесте радионица *Ићром кроз науку* која је заснована на експериментима и огледима.

Студенти треће и четврте године Факултета педагошких наука у Јагодини, Универзитета у Крагујевцу, са студијских програма основне академске студије Васпитач у предшколским установама и Учитељ, у сарадњи са асистентима, организовали су и реализовали поменути радионицу засновану на огледима и експериментима. Иако се у литератури појмови *експеримент* и *оћлед* често користе као синоними, у раду ћемо користити оба појма, полазећи од објашњења аутора да се „у експерименту јављају и контролишу варијабле, пореди се ситуација између почетне и крајње ситуације“, а „у огледу се истражује одређена појава, без (јасног) издвајања експерименталног фактора“ (Marušić Jablanović & Blagdanić, 2019, str. 112). Такође „огледи или експерименти су вештачко, намерно изазивање природних појава у сврху њиховог истраживања и сазнавања“ (Blagdanić & Bandur, 2018, str. 92). Деца, узраста од четири до 11 година, у сарадњи са студентима, имала су прилику да испитују основна својства материјала (тврдо–меко, храпаво–глатко, провидно–непровидно); магнетна својства – од ког материјала су направљени предмети које магнет привлачи, кроз које материјале делује магнет, који полови се привлаче, а који одбијају; електрична својства – шта је струјно коло (делови струјног кола), испитивање електричне проводљивости материјала помоћу струјног кола, шта су проводници, а шта изолатори. Такође су испитивали начине покретања и заустављања тела, факторе који утичу на кретања тела и различите облике кретања тела. Поменути садржаји се изучавају у првом циклусу

основног образовања у оквиру наставних предмета Свет око нас и Природа и друштво. Програмом наставе и учења за Свет око нас / Природу и друштво предвиђено је да је потребно креирати различите ситуације учења у којима ће бити примењене различите активности као што су: посматрање, описивање, процењивање, груписање, поређење, експериментисање, истраживање, стварање и играње (*Pravilnik o programu nastave i učenja za prvi razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja*, 2017), а за реализацију наведених садржаја користили смо више различитих активности, једна од њих је и експериментисање. Аутори Благданић и Бађур наводе да циљ експеримента „није само да ученици стекну нова знања, односно да (боље) спознају природне појаве већ и да овладају логиком експерименталног мишљења, односно експерименталном процедуром и да је разумеју“ (Blagdanić & Bandur, 2018, str. 93). За реализацију радионице, осим вербалних и визуелних метода, најзаступљенија је била метода практичних радова, која се у литератури често користи и као метода експерименталних радова, лабораторијско-експериментална метода, истраживачка и друге методе (De Zan, 2005). Међутим, без обзира на назив, већина аутора је сагласна да је заснована на самосталном раду ученика током истраживања природних предмета и појава, извођењу огледа, одређених поступака и операција и слично (Kostović Vranješ, 2015).

У истраживању наведених садржаја, осим деце, учествовали су и родитељи. Двадесет студената, у сарадњи са асистентима, припремали су програм, изабрали садржаје, осмислили радионицу и креирали различита средства и материјале који су били потребни за реализацију. Припремна фаза трајала је четири недеље. С циљем ефектније комуникације између студената и асистената, размене информација, идеја, примера активности, договора и прослеђивања фотографије припремљених материјала креирана је Вибер група. Пре реализовања радионице, на Факултету педагошких наука је спроведена симулација радионице, заједно са студентима и асистентима. Студенти, поред обавезне интегрисане професионалне праксе коју похађају у оквиру основних академских студија и реализације активности у вртићима и часова у школама у оквиру Методичких практикума, имају могућност да учествују у различитим ваннаставним активностима. Неке од њих су и учешће у активностима које реализује *Центар за промоцију науке* Факултета педагошких наука, који омогућује студентима учешће у различитим активностима које подстичу промоцију и популаризацију науке. Осим међусобне сарадње студената, сарадње студената и професора, студената и учитеља/васпитача, студената и деце, реализацијом ових радионица подстиче се и сарадња са родитељима, што је веома важно, јер је током образовања потребно припремати и оспособљавати студенте за педагошку улогу у комуникацији и интеракцији са родитељима (Milanović, 2022). Како се „дечије најраније учење и развој одвијају у породици и кроз овај породични контекст се гради основ за учење и развој детета у свим другим контекстима“ (*Osnove programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja – Godine uzleta* 2018, str. 32), будући васпитачи имају прилику да учествују у једној од активности и на практичном примеру виде на који начин могу да реализују сарадњу и развију заједништво деце и одраслих. С обзиром на то да и „школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима, односно другим заступницима ученика“ (*Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju*, 2023, str. 14),

и будући учитељи имају одређене бенефите, јер ће такође бити у прилици да виде на који начин могу да остваре партнерски однос и укључе родитеље у заједничке активности. Учешћем у овим радионицама, студентима се пружају могућности да активно учествују, доживе овај начин рада и стварају идеје за продуктивно креирање слободног времена у предшколским и школским установама. Налази емпиријског истраживања показују да су непродуктивне активности оне које студентима употпуњују слободно време (Milanović, 2019), али овај пример добре праксе праћен је ангажовањем студената, које је на високом нивоу и доприноси како њиховом активном креирању слободног времена, личном развоју, тако и богаћењу искуством у оквиру сопствене будуће професионалне улоге и праксе. Значај ваннаставних активности је препознат и у *Стратегији развоја образовања у Републици Србији до 2030. године* која предвиђа развој модела вредновања ваннаставних активности, који ће подразумевати „свако релевантно ангажовање студента које није предвиђено студијским програмом, а за које се додељује студенту одговарајући број ЕСПБ бодова у складу са обимом ангажовања и одредбама правилника који уређује услове и поступак вредновања ваннаставних активности студената“ (2030, стр. 88), што би утицало на веће ангажовање студената које би допринело развоју њихових професионалних компетенција.

МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Циљ истраживања усмерен је ка утврђивању мишљења и утисака родитеља о учешћу у реализованој радионици *Ићром кроз науку*.

Задаци истраживања:

- испитати утиске родитеља о реализованој радионици;
- испитати родитеље о утисцима деце са реализоване радионице;
- испитати које су се активности у оквиру радионице деци највише допале;
- испитати које су позитивне стране оваквог начина рада, као и које бенефите имају родитељи, а које бенефите имају деца;
- испитати да ли је важно да родитељи и деца имају могућност учешћа у оваквим радионицама и да ли би поново учествовали у радионици оваквог типа;
- испитати родитеље да ли се радионице оваквог типа често организују и одржавају у њиховом граду.

Коришћена је дескриптивна метода и техника анкетирања. Анкетни упитник је креиран за потребе овог истраживања (ЗАСРД-2024) и садржао је следећа питања – *наведиће Ваше ућиске о реализованој радионици; наведиће ућиске Вашеј дејшећа о реализованој радионици; која од реализованих активностии у оквиру радионице се највише доћала Вашем дејшећу; које су, ћрема Вашем мишљењу, ћозитивне стране оваквоћ начина рада (које добродии имии Ви, као родииељи, и Ваша деца); да ли је, ћрема Вашем мишљењу, важно да деца имају моћућност учешћа у оваквим радионицама; да ли дисће ћоново учесћивовали у оваквим радионицама; ако*

је одговор на ирећходно иишање „да“, образложиће одговор; да ли се често одржавају овакве радионице у ираду.

У истраживању је учествовало укупно 18 родитеља (N=18) деце узраста од четири до 11 година. Социодемографске варијабле приказане су у Табели 1.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У Табели 2 представљени су одговори, запажања и утисци родитеља који су учествовали у реализованој радионици *Иром кроз науку*.

Утисци и запажања родитеља су позитивни и указују на то да су активности у оквиру радионице биле креативне, забавне, садржајне, интерактивне, креиране према дечијем узрасту и афинитетима, и корисне као примери које могу да реализују са децом. Занимљив предлог једног родитеља јесте да ове радионице треба имплементирати у свим школама како би деца овим садржајима учила на занимљив начин. С обзиром на то да је школа обавезна да предвиди план укључивања родитеља и да реализује ваннаставне активности и у области науке (*Закон о основном образовању и васпићању*, 2023), ово је један од начина „за укључивање родитеља у школске активности, кроз неговање различитих облика партнерства породице и школе“ (Matejević & Jovanović, 2017, str. 18). У Табели 3 представљени су одговори, запажања родитеља о утисцима деце са реализованих радионица.

Из одговора родитеља закључујемо да је одушевљење деце био примарни доживљај и утисак са учешћа у радионицама. „Веома је тешко приближити детету друштвени живот користећи само машту; неопходно је непосредно искуство“ (Montessori, 2013, str. 19), према томе, можемо истаћи да овакав тип активности и радионица кроз интерактивност са децом, укљученост родитеља, педагошко вођење, истраживање и игру треба да буду учесталије спровођене, а бенефити су за све учеснике изузетно велики и видљиви, што и утисци родитеља и деце указују и доказују. Аутори наводе да „они ученици који су високо мотивисани изражавају позитивније ставове према природним наукама и успешнији су у поређењу са осталим ученицима“ (Lalić Vučetić & Mirkov, 2023, str. 2), што би требало да буде подстрек будућим учитељима приликом избора извора знања, метода учења и поучавања, и савремених методичких приступа с циљем мотивације ученика приликом усвајања садржаја у области наставе природе и друштва. У складу са позитивним утисцима и коментарима, слике 1, 2, 3 и 4 приказују радну атмосферу са реализоване радионице.

У Табели 4 представљени су одговори родитеља о радионици и активностима које су се деци највише допале.

Пред децом и родитељима био је спектар разноврсних активности у оквиру радионице, које су припремили студенти у сарадњи са асистентима. Активности о основним својствима материјала, магнетним и електричним својствима и кретању биле су распоређене по темама, па су деца, заједно са родитељима, могла да истражују све теме или само једну од понуђених

тема. За сваки садржај је било понуђено више активности, па су деца, у складу са својим интересовањима и у сарадњи са студентима и родитељима, могла да истражују комбиновањем различитих активности. У Табели 5 представљени су одговори родитеља о позитивним странама оваквог начина рада, као и које бенефите имају родитељи, а које деца.

Јасно је да родитељи уочавају бенефите за обе стране – за децу и њих саме. С обзиром на то да деца представу „о природним феноменима развијају много пре формалног образовања“ (Blagdanić, Radovanović & Вошњак Stepanović, 2019, стр. 26), родитељи, као што наводе у одговорима, имали су прилику и нешто да „науче“ и себи разјасне одређене заблуде о природним феноменима, а након тога и деци. Одговори сугеришу на кључне елементе: *иїру, креативностї, учење, заједничку иїарїициїацију*, што и јесте основ савременог учења и поучавања. Свакако, узимајући у обзир поменуте елементе, многа истраживања аутора (Bognar, 2012; Milanović & Maksimović, 2021; Kovačević, Blagdanić & Stojanović, 2021; Parker et al., 2022, Prtljaga, Stojanović & Blagdanić, 2018) указују на иновирање васпитно-образовног и образовно-васпитног рада са фокусом да се учење и поучавање учине модерним, интерактивним, креативним и занимљивим.

Наредним задатком желели смо да испитамо да ли је важно да родитељи и деца имају могућност учешћа у оваквим радионицама и да ли би поново учествовали у радионици оваквог типа. Сви анкетирани родитељи сагласни су да је важно да родитељи и деца имају могућност да учествују у радионицама овог типа и једногласно су одговорили да би поново радо учествовали у оваквим радионицама, јер су корисне, оригиналне и забавне и деци и родитељима. Колико је значајно да родитељи буду укључени у образовне активности деце, потврђују и резултати TIMSS у Србији, где аутори истичу да „подстицајно породично окружење и ангажовање родитеља у реализацији образовних активности са својом децом током предшколског периода имају позитиван ефекат на њихово касније постигнуће из математике и природних наука“ (Ђевић, Stanišić & Vujačić, 2021, стр. 100). У Табели 6 представљена су образложења родитеља зашто би поново учествовали у оваквим радионицама и активностима.

Оваква повратна информација оснажује реализаторе радионице, будуће васпитаче и учитеље, да наставе са оваквим начином рада како током студија, тако и током професионалног рада. Свакако, стицање знања и вештина будућих васпитача и учитеља, као и прилика за активно учешће у целокупном процесу припреме и реализације радионице оснажује студенте да свој професионални рад и васпитно-образовну праксу чине што квалитетнијом и мотивишу колеге за примену радионица и активности овог типа.

У Графикону 1 представљени су одговори родитеља на питање да ли се радионице оваквог типа често организују у њиховом граду.

Овакав тип радионице се не одржава често у граду, навело је 83,3% родитеља, 11,1% не зна да се одржавају и 5,6% одговара да се одржавају. Радионице оваквог типа прате и изискују одређено време и ангажовање у свим фазама планирања и реализације активности, али крајњи исходи су непроценљиви. Овај пример добре праксе поткрепљује теорију која у фокус ставља

заједничке, кооперативне активности родитеља и деце, и богаћење аспекта слободног времена садржајима кроз које сви учесници (родитељи, деца и студенти) уче и унапређују вештине и компетенције, сваки учесник/актер у свом домену.

ЗАКЉУЧАК

Реализована радионица *Играм кроз науку* имала је вишеструке добробити. Ове добробити осликале су се кроз активно учешће родитеља и деце, учење кроз игру, квалитетно и активно провођење слободног времена родитеља и деце, заступљеност вертикалних и хоризонталних повезивања садржаја, буђење свести међу родитељима колико су радионице овог типа смислене и корисне дечијем развоју, учешће студената, будућих предшколских васпитача и учитеља, могућност да научено на факултету и у учионици примене практично у раду са децом, да доживе интеракцију и контакт са родитељима деце, заједно раде, креирају, истражују, уче, закључују и обнављају. Један од коментара родитеља био је и тај да усмеримо пажњу ка већој видљивости ових радионица кроз сарадњу са школама и могућношћу да сва деца у њима учествују, јер су утисци обасјани одушевљењем како деце, тако и њихових родитеља. Добијене резултате не можемо генерализовати, јер је истраживање спроведено на малом узорку, што је и једно од ограничења овог рада. У наредним истраживањима требало би укључити већи број испитаника и примену других квантитативних и квалитативних техника којима би се анализирали одговори мајки и очеве о учешћу у радионицама овог типа, као и испитивање деце и студената о утисцима из њихове перспективе. Сарадња и реализовање ових радионица са предшколским установама, школама, родитељима и децом може бити једна од будућих практичних активности, као и испитивање мишљења и доживљаја свих актера о учешћу. Будући радови могу пажњу усмерити ка испитивању родитеља о идејама које би радионице могле да се имплементирају у сарадњи са студентима, будућим васпитачима и учитељима, као и васпитачима и учитељима у радном односу, при чему бисмо остваривали сарадњу са будућим и актуелним практичарима и оснаживали их у професионалном погледу и контексту значаја чешћег организовања радионица и активности у слободном времену.

Литература

- Berc, G. & Blazeka Kokoric, S. (2012). Family leisure as a factor of family cohesion and satisfaction with family life. *Kriminologija i socijalna integracija*, 20, 15.
- Biedron, M. (2012). Parents' Participation in LeisureTime Activities of Their Preadolescent Child. Model Approach. *Journal of The New Educational Review*, 29 (3), 90–99.
- Blagdanić, S. & Bandur, V. (2018). *Metodika nastave prirode i društva*. Beograd: Bigz.
- Blagdanić, S. R., Radovanović, I. V. & Bošnjak Stepanović, M. T. (2019). Predubеđenja učenika o prirodnim fenomenima na početku osnovnog obrazovanja – okov i/ili mogućnost. *Inovacije u nastavi*

- vi – časopis za savremenu nastavu, 32 (1), 16–29. <https://doi.org/10.5937/inovacije1901016B> [In Serbian]
- Bognar, L. (2012). Kreativnost u nastavi. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 153 (1), 9–20.
- De Zan, I. (2005). *Metodika nastave prirode i društva*. Zagreb: Školska knjiga.
- Đević, R., Stanišić, J. i Vujačić, M. (2021). Rane obrazovne aktivnosti roditelja sa decom i školsko postignuće učenika iz matematike i prirodnih nauka. U: Đerić, I., Gutvajn, N., Jošić, S. i Ševa, N. (ur.). *TIMSS 2019 u Srbiji: rezultati međunarodnog istraživanja postignuća učenika četvrtog razreda osnovne škole iz matematike i prirodnih nauka*, 89–104. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja. <https://ipir.ipisr.org.rs/handle/123456789/649?locale-attribute=en>
- Zeijl, E., Poel, Y. T., Bois-Reymond, M. D., Ravesloot, J. & Meulman, J. J. (2000). The role of parents and peers in the leisure activities of young adolescents. *Journal of Leisure research*, 32 (3), 281–302.
- Jeličić, R. (2023). Djeca bez adekvatne roditeljske ljubavi. *Pedagoška stvarnost*, 69 (1), 3–14.
- Kostović Vranješ, V. (2015). *Metodika nastave predmeta prirodoslovnog područja*. Zagreb: Školska knjiga.
- Kovačević, Z. S., Blagdanić, S. R. & Stojanović, A. M. (2021). Kooperativno učenje u oblasti upoznavanja i razumevanja sveta i u nastavi prirode i društva. *Inovacije u nastavi – časopis za savremenu nastavu*, 34 (1), 14–29. <https://doi.org/10.5937/inovacije2101014K>
- Lalić Vučetić, N. Z. & Mirkov, S. I. (2023). Motivacija za učenje prirodnih nauka i matematike: istraživanje TIMSS u Srbiji. *Teaching Innovations / Inovacije u nastavi*, 36 (3). DOI: 10.5937/inovacije2303001L
- Lehto, X. Y., Lin, Y. C., Chen, Y. & Choi, S. (2012). Family vacation activities and family cohesion. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 29 (8), 835–850.
- Marušić Jablanović, M. & Blagdanić, S. (2019). *Kada naučno postane naučeno – prirodno-naučno opismenjivanje u teoriji, istraživanjima i nastavnoj praksi*. Beograd: Učiteljski fakultet: Institut za pedagoška istraživanja.
- Matejević, M. & Jovanović, M. (2017). Uključenost roditelja u školske aktivnosti. *Godišnjak za pedagogiju*, 2 (1), 9–20.
- Mendelová, E. & Gužíková, L. (2023). Current Parents and Children's Leisure Time. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, 10 (1), 33–48.
- Milanović, N. M. (2019). Methods of leisure time implementation of students today. *Metodička praksa*, 19 (1), 111–122.
- Milanović, N. M. & Maksimović, J. Ž. (2021). Primena radionica u prvom ciklusu obaveznog obrazovanja. *Pedagoška stvarnost*, 67 (1), 41–51.
- Milanović, N. M. (2022). Teacher Qualifications During Studies for Cooperation with Parents. *Educația Plus*, 31 (2), 206–215.
- Montessori, M. (2013). *Od detinjstva do adolescencije*. Beograd: DN Centar & MIBA books.

- Osnove programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja – Godine uzleta* (2018). Beograd: Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja R. Srbije. <https://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2018/09/OSNOVE-PROGRAMA-.pdf> [In Serbian]
- Parker, R., Thomsen, B. S. & Berry, A. (2022). Learning through play at school – A framework for policy and practice. In: *Frontiers in Education*, Vol. 7, p. 751–801. Frontiers Media SA.
- Petrović, J. & Dimitrijević, D. (2020). Family Influence on Leisure Time of Schoolchildren. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 12 (4), 172–188. <https://doi.org/10.18662/rrem/12.4/340>
- Pravilnik o programu nastave i učenja za prvi razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja (2017), *Službeni glasnik RS – Prosvetni glasnik*, br. 10/2017, 12/2018 i 15/2018. <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2017/10/1/reg> [In Serbian]
- Prtljaga, S. L., Stojanović, A. M. & Blagdanić, S. R. (2018). Dometi projekt metode u podsticanju kreativnosti učenika u nastavi prirode i društva. *Inovacije u nastavi – časopis za savremenu nastavu*, 31 (3), 37–48. <https://doi.org/10.5937/inovacije1803037P>
- Smajović, A. (2023). Obiteljsko slobodno vrijeme i dobrobit. *Socijalne studije*, 6 (6), 79–97.
- Strategija razvoja obrazovanja i vaspitanja u Republici Srbiji do 2030. godine, *Službeni glasnik RS*, br. 63/2021. https://prosveta.gov.rs/wp-content/uploads/2021/11/1-SROVRS-2030_MASTER_0402_V1.pdf [In Serbian]
- Thoidis, I., Chaniotakis, N. & Vrantzi, M. (2022). Family and leisure: parents' views on their children's leisure time and their role in it. *European Journal of Education Studies*, 9 (9).
- Untaru, E. N., Albu, R. G. & Luca, M. R. (2014). Parents and their involvement in children's leisure activities. *Bulletin of the Transilvania University of Braşov. Series VII: Social Sciences Law*, 63–72.
- Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, *Službeni glasnik RS*, br. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – dr. zakon, 129/2021 i 92/2023. <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2013/55/1/reg> [In Serbian]

Andrijana Ž. Miletić³
University of Kragujevac, Faculty of Pedagogical Sciences,
Department of Didactic and Methodological Sciences, Jagodina (Serbia)

Nedeljko M. Milanović⁴
University of Kragujevac, Faculty of Pedagogical Sciences,
Department of Social and Humanities, Jagodina (Serbia)

OPINIONS AND IMPRESSIONS OF PARENTS ABOUT THE PARTICIPATION IN THE REALIZED PLAY THROUGH SCIENCE WORKSHOP

Abstract: The focus of the paper is directed towards the opinion and impressions of parents about the participation in the realized workshop with *Play through science*. Students of the Faculty of Education in Jagodina, future educators and teachers organized and realized a scientific workshop that enabled children to learn and explore about different properties of materials and movement, as well as the active participation of parents in the same. Children, ages 4 to 11, examined the basic properties of materials (hard-soft, rough-smooth, transparent-opaque); magnetic properties - what material are the objects attracted by the magnet made of, what materials does the magnet work through, which poles attract and which repel; electrical properties - what is a circuit, what are conductors and what are insulators. They also examined the ways the body starts and stops, the factors that affect body movements, and the different forms of body movement. A total of 18 parents participated in the research. The results show the positive impressions of the parents about their participation and the enthusiasm of the children who enjoyed the various activities. The conducted a workshop based on experiments are one of the examples of good practice through the cooperation of parents, children and future educators and teachers, whose example could be followed by other practitioners promoting the productive use of leisure time.

Keywords: workshop, cooperation, organization of leisure time

³ andrijana.jakovljevic@yahoo.com <https://orcid.org/0000-0002-9662-0620>

⁴ nedeljko996@gmail.com <https://orcid.org/0000-0002-4563-3544>

ПРИЛОГ

Табела 1: Структура испитаника

Пол родитеља	Проценти (%)
Мушки	38,9
Женски	61,1
Степен образовања родитеља	
Основна школа	5,6
Средња школа	33,3
Виша школа/факултет	27,8
Мастер/магистар	33,3
Пол детета	
Мушки	54,5
Женски	45,5

Табела 2: Одговори, запажања и утисци родитеља који су учествовали у реализованим радионицама

„Лепо, све је савршено.“	Одговори, запажања и утисци родитеља о учешћу у реализованим научним радионицама <i>Ићром кроз науку</i>
„Феноменални су утисци. Оригинално је ураћено све са великим трудом, свака част професорима а и студентима.“	
„Похвалила бих, пре свега, садржајност радионице и чићеницу да су припремљене игре/активности биле подједнако забавне и интерактивне за децу, али и родитеље.“	
„Било је врло интересантно и добили смо идеје шта ми можемо сами да направимо код куће и да се забавимо.“	
„Веома смо пријатно изненаћени креативношћу студената и захвални што су своје време одвојили и посветили веома љубазно и несебично нашој деци.“	
„Креативно и забавно.“	
„Радионица је изузетно креативна. Било би супер да буде представљена свакој школи, да сва деца могу да виде колико је лепо и забавно учити на такав начин.“	
„Било је занимљиво, корисно...“	
„Одушевљена сам.“	
„Утисци су сјајни. Лепо осмишљена радионица.“	
„Било је занимљиво и са пуно стрпљења од стране реализатора.“	
„Маштовита и одлично организована радионица.“	
„Креативно и јако занимљиво учеће кроз игру.“	
„Утисци су одлични! Уживала су и деца, али и родитељи. Похваљујем посвећеност студената да на креативан и занимљив начин приближе деци науку.“	
„Браво за организаторе и идеју, уживали су сви, и реализатори и учесници, и мали и велики. Браво!“	
„Занимљиво и корисно, учеће кроз игру.“	
„Одушевљен и задовољан! Мом детету углавном све брзо досади, али ово не.“	
„Посвећеност и креативност педагога да деци приближе знања и науку, што је за сваку похвалу.“	

Табела 3: Одговори и запажања родитеља о утисцима деце са реализоване радионице

„Одушевљено.“	Одговори и запажања родитеља о утисцима деце са реализоване радионице <i>Игром кроз науку</i>
„Милица је одушевљена, и дан-данас помиње све што је видела на радионицама.“	
„Дете је било пресрећно... у тој мери да није могао да одлучи шта пре да види и проба. Током дана нас је у неколико наврата питао када ћемо опет ићи да се играмо...“	
„Одушевљена је.“	
„Лара је одушевљена радионицом и стеченим знањем након исте.“	
„Одушевљење, радост.“	
„Моје дете каже да се провео најбоље у животу. Одушевљен је максимално.“	
„Занимљиво.“	
„Пресрећан је.“	
„Дете је пуно утисака, баш се забављао и учио.“	
„Била је очарана активностима на радионици и одлично се провела.“	
„Било је занимљиво.“	
„Дете је одушевљено целокупном радионицом.“	
„Колико је одушевљена говори то што је желела да одмах направимо код куће таблу по којој може да пише уз помоћ магнета.“	
„Најбољи дан у животу! Да ли можемо сутра поново да идемо? То су утисци.“	
„Овде је лепше него у школи, учимо и играмо се.“	
„Дете кроз радионицу стиче нова знања, одушевљено је.“	
„Пресрећан је учешћем. И даље сумирамо утиске.“	

Слика 1: Активностии студијенајта и деце у оквиру радионице Ијром кроз науку

Слика 2: Активностии студијенјкиње и деце у оквиру радионице Ијром кроз науку

Слика 3: Активност с ђудена ђа и деце у оквиру радионице Игром кроз науку

Слика 4: Активност с ђуденикиња и деце у оквиру радионице Игром кроз науку

Табела 4: Одговори родитеља о активностима које су се деци највише допале

„Све.“	Одговори родитеља о активности која се деци највише допала
„Све су јој се допале.“	
„Дете је било посебно одушевљено магнетном аутомобилском стазом. Сличну смо покушали да направимо код куће.“	
„Писање по табли на којој је со и ракете од чаша.“	
„Све са магнетним пољем и струјним колом.“	
„Писање магнетима на табли у коју је стављана со.“	
„Писање магнетима највише, струјно коло... све у свему и то тешко издваја јер све је јако добро и забавно.“	
„Обарање кула од папирних чаша.“	
„Гађање на кош.“	
„Активност која му се највише свидела је бацање лоптице у чаше и гађање лоптицом у чаше.“	
„Игра са магнетима, човечуљцима и лавиринтом.“	
„Писање уз помоћ магнета.“	
„Све је тако креативно и прилагођено деци, ево нпр. со и магнети.“	
„Тешко питање, али ако треба да се одлучи за једну, каже писање уз помоћ магнета.“	
„Трка аутомобилима уз помоћ магнета.“	
„Хватање различитих предмета уз помоћ магнета.“	
„Радионица са ваздухом и магнетима.“	
„Искрено све. Браво за цео тим.“	

Табела 5: Одговори родитеља о позитивним странама оваквог начина рада, као и које бенефите имају родитељи, а које деца

„Едукација.“	Одговори и запажања родитеља о позитивним странама оваквог начина рада, као и које бенефите имају родитељи, а које деца
„Деца се друже, социјализују, а и науче лакше него да им ми о томе причамо.“	
„Добробити су вишеструке: иновативност, активности подстичу дивергентно мишљење, активности су сјајне за вежбање фине и крупне моторике, сјајне идеје за игре које могу да се спроводе у кућним условима од материјала који је безбедан и истовремено примамљив за децу, заједничка партиципација деце и одраслих.“	
„Што смо добили идеје.“	
„Што се мене тиче све је позитивно када је рад са децом креативно учење.“	
„Деца лакше усвајају градиво јер на овај начин знају тачно о чему се ради.“	
„Деца на овај начин једноставније уче, учествују и самим тим је занимљиво јер је опипљиво и оком видљиво. Буде им забавно и самим тим боље памте и разумеју.“	
„Деци је занимљиво, уче кроз игру.“	
„Учење кроз креативан рад.“	
„Позитивне стране су то док се деца забављају, концентрисани су на игре, размишљају, труде се да буду креативни, маштовити.“	
„Лепо проведено време, кроз игру деца запамте битне информације.“	
„Квалитетно проведено време, забава, помоћ приликом покушаја разјашњавања и разумевања појава и законитости које владају у природи.“	
„Овакав рад је изузетно добар за децу и њихово усвајање нових знања, буквално игром до знања.“	
„Добробити су вишеструке и за децу и за родитеље. Заједно смо провели слободно време уживајући у научним радионицама које су корисне и за децу и за родитеље. Деци се углавном наука представља као нешто чега би требало да се плаше, а сада смо могли да видимо да није тако. Посебно бих похвалио идеје, јер помажу и нама као родитељима да слично направимо, јер оно што смо могли да видимо је углавном направљено од материјала који се налазе свуда око нас.“	
„Осим што су уживала у радионицама, деца су могла и да се друже са другом децом коју не познају и да уче једни од других. Родитељи су такође уживали, али и понешто научили.“	
„Позитивна страна оваквог начина рада је то што деца уче кроз игру, дуже памте када нешто науче на овакав начин.“	
„Можемо да учимо и да се смејемо.“	
„Детету је кроз пример показано како функционише све оно што у школи само кроз текст може научити. Овако сликовито представљен уживо пример, кроз игру и посвећен приступ педагога свакако детету оставља јасну слику и стварно знање.“	

Табела 6: Образложења родитеља зашто би поново учествовали у радионицама оваквог типа

„Поново ћу довести дете ако буде још која радионица, јер је све прелепо.“	Образложења родитеља зашто би поново учествовали у оваквим активностима
„Сваки вид активности који је подстицајан за дете и који не нуди конвенционална решења је увек добродошао. Изузетно би нас радовало када би оваквих радионица било више и чешће.“	
„Деци је било интересантно да све то виде, да се друже и да буду на неки начин главни актери.“	
„Верујем да деца заправо једино активно уче кроз игру, то је заправо функционално знање, једино примењиво у даљем учењу.“	
„Да, волим да моје дете кроз игру научи битне ствари, јер тако боље разуме и лакше памти.“	
„Радионица је много добро осмишљена. Уложено је доста труда и рада. Штета би било да што више деце не види све то и да учествује. Било би супер да буду представљене свим школама, да се чешће одржавају на манифестацијама, трговима, тржним центрима на крају крајева... Свуда где има много деце. Све похвале стварно!“	
„Забави никад краја.“	
„Деца се забављају а уједно и развијају креативност.“	
„Било је интересантно.“	
„Зато што је било забавно и поучно.“	
„Све је одлично и за похвалу. Треба да буде чешће оваквих научних радионица у вртићима и школама.“	
„Дете кроз забаву учи и много им је ближе представљено знање кад је то нешто што могу да виде, додирну и пробају, да виде како све то у ствари функционише.“	
„Као што сам написао, вишеструка корист и за децу и за родитеље.“	
„Учење кроз игру.“	
„Деци је било занимљиво и корисно и сигурно би поново хтели да дођу.“	
„...Јер можемо да учимо и да се смејемо.“	
„Зато што овакав начин рада по мом мишљењу даје далеко веће резултате код стицања знања код деце.“	
„Забавније је учити кроз игру свакако.“	

Графикон 1: Одговори родитеља да ли се радионице оваквог типа често организују у њиховом граду

